

DISSERTATIO IN AVGVRALIS IVRIDICA
DE
BONORVM
VNIVERSITATIS
ET PRAEcipve
CVRIARVM ALIENATIONE
QVAM
PRAESES IDE
GODOFREDO LVDOVICO
MENCKEN ICto

POTENTISSIMO POLONIARVM REGI ET ELECTORI
SAXONIAE A CONSILIIS AVLAE ET IVSTITIAE
AC IN SVMMO PROVOCATIONVM IVDICIO CONSILIARIO
ANTECESSORE ET COLLEGIORVM IVRIDICORVM
VITEMBERGENSIVM ATQVE IVDICII PROVINCIALIS
IN INFERIORE LVSATIA ASSESSORE
ORDINIS SVI H.T. DECANO

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CONSEQVENDIS
IN AVDITORIO MAIORI

MORIS ANTE ET POST MERIDIEM CONSVENTIS
A.D. IX MAII MDCCXL

PUBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI

SVBMITTIT

A V C T O R

CHRISTIANVS Gotthold HOFFMANN
ELTERLEIN

VITEMBERGAE
EX OFFICINA SCHLOMACHIANA

Diss. jur. civ.

536, 8

ARCHIVI - 2 - LIBRARY OF THE STATE LIBRARY

MVII BON
CIVITATIS AVGVSTAE
CONVENTUS CENSORES

AD TERRAM MAREMQUE
POLITICIS ET LITERARIS
CIVITATIS AVGVSTAE
MUSICO, ARTE
ET LITERIS

CIVILIS, MORALIS, ET
LITERARIS

AD TERRAM MAREMQUE
POLITICIS ET LITERARIS
CIVITATIS AVGVSTAE
MUSICO, ARTE
ET LITERIS

CIVILIS, MORALIS, ET
LITERARIS

CIVILIS, MORALIS, ET
LITERARIS

CIVILIS, MORALIS, ET
LITERARIS

SECTIO I.

§. I.

niuersitas est coetus quorundam hominum, consensu *a)* singulorum initus, et auctoritate superioris *b)* confirmatus, ad communem utilitatem *c)* promouendam.

§. II.

- a)* Inuitus enim nemo in communione viuere cogitur, *I. fin. C. de comm. diuid.*
- b)* Nisi haec accedat, pro vera vniuersitate in Republica haberi nequit. Competunt quaedam priilegia vniuersitati; haec, tanquam exceptiones a iure communi, nemo tribuere potest, nisi Legislator, seu superior, iuxta *I. i. pr. ff. quod cui. vniu. nom.*
- c)* Pertinent huc iura singularia, quae omnibus vniuersitatibus rite confirmatis ad exemplum Reipubl. competere dicuntur, *I. i. §. i. ff. quod cui. vniu. nom.* hic enim finis per ea, tanquam media, optime promouetur.

§. IL

Multifarie sumitur vniuersitas; in sensu latiori intelliguntur vel Respublicae liberae, quae aut democraticae sunt, aut plurimum ex hoc Imperio admixtum habent, vel qui sub Republica, aut potestate summa viuunt. Hinc fluit, vniuersitatem esse vel regnantium, vel parentium, aut, si mauis, publicam, vel priuatam. De hac nobis sermo est, vbi scilicet subditi coierunt, et confirmationem illius, cuius imperio subsunt, impetrarunt. a) Haec iterum, si numerus spectetur, vel vniuersalis, seu tota Respublica, aut Prouincia; b) si vero eorum habitatio consideretur, vel particularis est. Ut itaque prouincia vel ciuitatibus, vel pagis constat; particularis rursus in vrbanam et paganam abit. Si ibi omnes ciues et rustici omnes concurrant, dici potest vtraque vniuersalis, speciatim illa **Bürgerschafft**, haec **Dorff-Geinde**, vtraque vero communi nomine communitas adpellatur. c) Ortae tamen sunt et aliae species urbanae, personarum scilicet, quae ad constitutionem vrbis, sive ciuitatis nil quidem conferunt, in vrbe tamen commorantur, et vniuersitates dicuntur. Quo referuntur, qui liberales artes in Academiis, auf Universitäten, d) profitentur. Hos excipiunt Collegia,

ana-

a) HVBERVS eam dicit, esse multitudinem hominum, sub certo regimine summae potestatis, ad utilitatem communem sociatam.

Lib. 2. d. Iur. Ciu. Sect. 3. c. 1. sq. et breuius in prael. ad Pand. de Rer. Diu. 1.

b) L. 10. §. 4. ff. d. in *Ius Vot.*

c) arg. l. 37. ff. d. *Judic. L. 6. §. 2. ff. d. Excus. Tut.*

d) HBRZ. *de beato ciue P. I. §. 4. n. 45.*

analogice etiam vniuersitates dicta, e) tam iudicialia, quo spe-
tant collegia, quae facultates in Academiis dicuntur, quam
ciuilia, quae appellari possunt vniuersitates ciuium particula-
res. Ad haec referuntur, et praecipua eorum sunt Mercato-
rum, Kauffmännischafft, und Cramer-Innung, caetera,
quae inter opifices constant, collegia opificiaria, Zünfste,
Handwerke, quibus adnumerantur, quae iaculatoriam ar-
tem, vel arma exercent, die Schützen-Gesellschaften, socii
fodinae, et salinae, Berg- und Salz-Gewerke, nec non
Cantoreyen, et sic plura. Inditum iis etiam est aliud no-
men, corporis scilicet, et personae mysticae, fictae, aut mora-
lis, quoniam ex pluribus personis physicis constant, et singuli
commodum omnium, tanquam vnius personae quaerunt. f)

§. III.

His peractis, ad iura progredimur vniuersitatibus compe-
tentia, quae, vt vniuersitates multiplices, ita eorum iura
multiplicia, tam facile nequeunt vniuersaliter allegari; atta-
men diuidi posse existimamus in generalia, a) quae omnibus
sunt concessa, vt ius Syndicum constituendi, arcam commu-
nem habendi, restitutio in integrum, et quae referuntur in
L. 1. §. 1. 2. ff. quod cui. vniu. nom. et in specialia, quae non
omnibus, sed aliquibus ex singulari clementia superioris sunt
tributa, puta 1) immunitatem ab oneribus, 2) priuilegium

A 2

pia-

e) L. 1. pr. §. 1. et L. 7. §. ult. ff. quod cui. vniu. L. 7. §. 3. de Exhib.
L. 17. §. 2. ff. de Excus. tot. tit. ff. d. Coll. et Corp. et alibi.

f) LOSSAEVS d. iure vniuers. Part. 1. c. i. n. 5. 6.

a) L. 3. C. de Iuribus Reip. L. 9. d. Appell. Can. 1. 2. 3. X. d. Rest. in
int. BERLICH. Part. 2. Dec. 216. §. 12.

piarum causarum, b) 3) dignitatis singularis e. g. quae academiis concessa est, 4) prioritatis. c)

§. IV.

Gaudent itaque iuribus plane eximiis vniuersitates, in primis intuitu bonorum, quae possident, ex confirmatione scilicet a superiore facta. Hinc commoda, quae ex bonis ad quemlibet ex vniuersitate peruenire possunt, congrue diuidere licebit in ea, quae vel ad usum singulis competit, vel, ex assignatione vni facta, ratione reddituum ad singulos spectant. Sed dispiciamus ante omnia de bonis ipsis, eorumque natura, et membrorum vniuersitatis in illa iuribus.

§. V.

Bona vniuersitatis nobis sunt res, quarum usus, aut ex usu proueniens commodum spectat ad singulos ex vniuersitate, ad communem, et singulorum utilitatem promouendam. a) Quum mentionem usus faciamus, facile inde patescere credimus, exercitium dominii ad singulos non pertinere, sed ad eos, in quorum dominio res existunt, siue omnes ex vniuersitate sint, siue Princeps intuitu dominii eminentis. b)

A 5

usum

b) Si vniuersitati aliquid promittitur, aut relinquitur, ubi plerumque cessant solemnitates, legibus praescriptae.

c) Ut in concurso, ubi vniuersitates creditrices omnibus praeferuntur creditoribus personalibus, si non hypothecam expressam constitutam habent, L. 38. §. 1. ff. d. Reb. Aut. Iud. possid. BRVNNEM. de Proc. cred. c. 5. §. 60. LVDOVICI Linleit. zum Concurs Proc. p. 114. id quod tamen videtur mutatum in O. P. S. R. ad Tit. XLIX.

a) HVB. d. iure ciu. l. II. sect. IV. c. I. n. 40.

b) Vid. infra Sect. II.

vsum et ex vsu proueniens commodum distinguimus, vt co
clarius reddatur diuisio nostra, siquidem bona vniuersitatis
reperiantur, quorum vsus vni, vel extraneo quoque affigna-
tus est, ita, vt, quod exinde redit, pretium inter membra vni-
uersitatis diuidatur. Quaedam vero res ita sunt comparatae,
vt earum vsus non vni attribui, sed singulis patere soleat. c)
Hinc nec L. 5. ff. d. R. D. n. §. 6. I. d. R. D. rem omnem ex-
haurit, sed nimium generalis esse videtur vtraque definitio.
Praeterea nihil refert, vtrum mobiles an immobiles sint, vtrum
corporales vel incorporeales, quia discrimen statuendum esse
opus non videatur. Inter bona vero, quorum vsus singulis
patet, leges referunt balnea, pascua, theatra, stadia, piscinas
porticus, nemora, forum, fontes, §. 6. I. de R. D. et hodier-
nus usus, Schieß-Graben, Anger, d) etc. eis adnumerat.
At ea, quorum vsus singulis non patet, et quorum redditus
ita dispositi sunt, vt onera, quae alias singulis iniuncta esse
solent, exinde praestentur, aut vt eos percipient magistratus,
seu administratores ad utilitatem publicam promouendam, sunt,
quae d. l. i. ff. d. R. D. explanantur, et eiusmodi bona sunt

A 3

aedi-

c) Eruditissime hanc ob causam, vti solet, distinguit Ill. DE LEYSER
inter bona vniuersitatis in specie sic dicta, et inter ea, quae in
patrimonio illius existunt. Sp. XXII. Med. II.

d) HERZ. d. tr. §. 4. n. 45. l. 2. ff. §. 2. ne quid in loc. publ. Spectat
huc locus SENECAE L. 7. c. 12. d. benef. Quaedam quorun-
dam sub certa conditione sunt. Habeo in equestribus locum,
non vt locem, non vt habitem; in hoc tantum, vt spectem.
Propterea non mentior, si dicam, me habere in equestribus
locum. Sed cum in theatrum veni, si plena sunt equestria,
et iure habeo locum illic, qua sedere mihi est liberum; et non
habeo, quia ab his, quibuscum ius mihi loci commune est,
occupatus est.

aedificia, agri, syluae vniuersitatis, quae nonnunquam aliis locantur, vt ex eorum redditibus onera sumantur a singulis alias praestanda. e) Sic ex curiis saepe et molendinis etc. soluantur salario ministrorum ecclesiasticorum, aut personarum in officio vniuersitatis constitutarum. Magistratus ex aliis bonis percipit usumfructum, yt et alii vniuersitatis administratores. Dependet vero ab vniuersitate, ad usus hos destinare bona, quae velit. Hinc proprie enumerari nequeunt, quum omnibus de bonis promiscue, vti placet, disponere valeat. Sed quia vniuersitatis membra praestare debent, vt plurimum onera, quotannis illud, quod ex usu alicuius rei locatae prouenit, impendi solet eo nomine, et huic statim causae dicari, ne scilicet opus sit, vt inter singulos redditus distribuantur, et postea ab unoquoque, quod difficillimum non nunquam foret, erogetur, quod communi nomine praestare debent.

§. VI.

Sunt etiam iura quaedam singularia, quae quidem tam ex iure communi, quam ex clementia principis bonis vniuersitatum nonnullis, et iis potissimum competere videmus, ex quorum usu redditus non proueniunt, nec locupletior inde redditur vniuersitas. Sic curiae potissimum, et si quae sunt alia, immunitate gaudent ab onere milites recipiendi, **Einquartirung, excubiarum, bürgerliche und andere Wachen ac. vectigalium.** Sed haec omnia a solo principis nutu dependent, quum, si vniuersitas lucrum capiat ex bonis, ad onera soluenda quoque regulariter obstricta sit. Commodum habens ex bonis, quae priuati possidere et inde onera praestare possent, sentiat quoque incommodum hoc, quod in republica cum priori arcto quasi vinculo cohaeret. Id praesertim

e) HOPP. ad §. 6. Inst. d. rer. diu.

tim hoc loco adducendum putarim, bona vniuersitatis sine principis consensu alienari non posse. Merito hoc beneficium illi competens appellaueris, quum nulla potior inueniri potest ratio, quam ut princeps videat, ne detrimentum capiat vniuersitas. a) Hinc in iure nostro comparantur cum pupilis et minoribus b) et quum his ampla sciamus concessa esse priuilegia, c) non minora profecto sunt, quibus vniuersitates gaudent. Princeps iis quasi curator existit; huius consensus exigitur in alienatione, et vniuersitatem eiusque bona commendata sibi habet, vti tutor siue curator pupillorum minorum. Reipublicae bene est, si singulorum et potissimum vniuersitatum commodum promouetur. Si his praeiudicium affertur, ad plures damnum penetrat, cui sapientissimum, quod semper praesumitur principis consilium obuenire debet.

§. VII.

Accepit vero et alia ratio, superioris consensum in contrahibus, vniuersitas quos celebrat, exigens. Bona vniuersitatis, si non a principe donata fuerint, attamen eius gratiosissimis priuilegiis, supra recensitis, ornata esse, indeque valorem suum traxisse, certum est. Haec, quin rebus adhaerent, realia censentur. Eadem et si ordinarie ad heredes atque possessores transeant, nihil tamen obstat, quo minus princeps ea

a) L. 27. C. d. donat. CHRISTINAEVS Vol. 5. decis. 80. n. 14.

b) L. 3. C. de iure reip. et GODOFR. ad b. l.

c) L. 5. §. 10. n. ff. d. Reb. eor. qui sub tut. L. 8. ff. eod. tit. L. 6. C. eod. tit. L. 5. §. 12. ff. b. t. L. 16. C. d. praed. min. haec omnia prolixè recensent MATTH. DE AFFLICTIS in constit. Siciliae de restit. min. n. 24. IAC. PHIL. PORTA Conf. 19. n. 80. lib. 2 et præ ceteris SIMONCELLA de decret. L. 1. tit. 1. n. 16.

ea reuocare possit, ille vero, si amplius concedere dignari volit, instructus sit necesse est, atque rogatus, ut sciat, cui concedat. Princeps concedit vniuersitati priuilegia in bonis, non qua possidet, sed qua vniuersitas est. Hinc ad alium possessorem libere transferri nequeunt. Praeterea cuius consensus necessarius est in constituendo, eiusdem maxime requiritur in dissolvendo. Vbi consensus vtrinque declaratus, ibi pactum. Pactum non dissoluitur, nisi omnium contrahentium, non vnius dissensu. Idem hic adesse, nemo dubitat, dum Princeps ad petitum consentit, aut quod magis dicendum, concessit, ut praecipuis prae aliis perfruantur iuribus. Hinc in dissolutione eius iure requiritur consensus, quod, cum et omni iure conuenit, etiam venerationis Principi debitae est, ut ea dissoluantur illo consentiente, quae eius clementia erecta fuere.

§. VIII.

Adduximus iamiam reipubl. interesse, ut locupletibus florat subditis; status enim Principis eo magis crescit, aerariumque eius diuiniis abundare potest, si dominus priuatorum quoque sint opulentae, et plena ciuium scrinia. Sceptra et gubernacula vero tenens, id persecuturus, non alia via adire potest hanc felicitatem, nisi ipse statum subditorum cognouerit; alias leges ferre non valet incrementum promouentes subiectorum. Praesertim corporum, vniuersitatumue opes tuedae sunt, quae et urgente casu suppetias ferre possunt, et ad florem prouinciae maximum conducunt. Crescit enim indies, et floret Prouincia, in qua ciuitates aerario auro, argentoque impleto inueniuntur praeditae, in qua rura colentes non solum casas diuiniis implerunt propriis, sed etiam communibus pollent opibus, Suadent publica salus et politica, ut haec felicitas conseruetur, atque augeatur, et huic scopo semper in uigilat

uigilat quisque bonus imperans. a) Ne vero diuinuantur, curam horum bonorum gerit summus in Republica tanquam suorum. Hinc ex iure maiestatis, et natura incrementi promouendi emanat, vt ipse informetur, si vniuersitates de bonis suis in alium transferendis agere voluerint. Si vtiliter rem tractauerint eius membra, imperans suffragio suo illis accedit, sed interest Principis, vt sciat, perpendatque, an ex negotio ad vniuersitatem utilitas redundare possit, nec ne. Potest itaque contractum quemcunque de bonis celebrare vniuersitas, hac tamen lege, vt consensum superioris impetrat. Hoc praestito voluntarie non minus, quam necessarie bona eius alienari, ius reale per executionem in illis acquiri, imo sub hasta publica vendi possunt, vti bona priuatorum. b)

§. IX.

Si itaque obligata fuerit vniuersitas, bona ipsius quoque obligantur, ita, vt ex iis creditoribus satisfieri debeat. Si valide obligari debeat vniuersitas, necesse est, vt singula consentiant membra, a) vel saltem maxima eorum pars. b) Non obligatur, si modo vel quaedam, vel dimidia pars eorum id fecerint. Hinc convocanda singula, et praesentia nominatim literis consignanda sunt membra in schedula obligacionis iudicialiter confienda, adiecto testimonio, omnia consensum declarasse. c) Obligari vero sine praescritu superic-

B

ris

a) IACOB LEBLEV *in princ. succ. pag. 110. Nov. 15. in praef. in fine.*

b) SVRD. *conf. 28. n. 82.*

a) CRAVETT. *conf. 134. n. 5.*

b) L. 19. ff. *ad munic. MEV. part. 3. dec. 162. n. 2.*

c) HEROLD. *in tr. de ratif. p. 205. n. 33.*

ris potest in bonis ex arca communi comparatis, quibusque desunt beneficia iamiam enarrata.

§. X.

Obligari contra nequit, si magistratus in ciuitatibus, et scultetus ac scabini in pagis, vniuersitatis nomine aliquid suscipiant, a) nisi in vtilitatem, atque rem vniuersitatis versum fuerit; Tunc enim omnino tenetur. Hinc si collegium senatorium pro ciuitate mutuum contraxit, eiusque versio in rem illius doceri potest, illud ex bonis vniuersitatis soluendum esse, docet *Lex famosissima 27. ff. de reb. cred.* Ex chirographe vero a senatu nomine ciuitatis publice dato, et instrumento hoc subscriptione consulis, adfessorum, sigilloque ciuitatis munito, contra vniuersitatem processum executiuum exulare, palam est. Nam senatores vniuersitatem non repräsentant, sed illam regunt, et administratorum loco sunt, qui ciuitatem aliter obligatam reddere nequeunt, quam si reperiatur in vtilitatem eius versa pecunia. b) Vbi vero haec demonstrari potest, etiam ex hac institui potest actio contra vniuersitatem.

§. XI.

Obligatur vero, si mutuum a senatoribus, et iis simul, qui vniuersitatem repräsentant, e. g. tribunis, **Viertels-Meistern, und Ausschuß-Personen**, syndicis etc. contractum fit. Tunc exceptionem non versae in vtilitatem ciuitatis pecuniae cessare, et executionem in bona ciuitatis fieri, atque processum executiuum locum habere, vna fere omnium

DD.

a) RAVCHBAR *Part. II. qu. 1. n. ii.*

b) HEROLD. *in tract. de iur. ratif. p. 205. seqq.*

DD. sententia est, quae fundata est in *Dec. Elect. Nov. XVI.* id quod tamen a nonnullis restringitur eo, si ciues potestatem mutuum contrahendi tribunis dederint, a) quod tamen in dicta *Dec. Elect.* expresse non requiritur. Si enim ipsa verba paulo accuratius aspicere volueris, hac concessione et mandato speciali, ab vniuersitate confiendo, carere poteris facile. Ibi enim bene distinguitur inter **Vorsteher**, et **Viertels-Meister**, so die **Gemeinde** repraesentiren. Priores non sunt absolute membra vniuersitatis, bene posteriores. Quod hi faciunt, in utilitatem omnium facere praesumuntur; hunc in finem enim sunt constituti. Imputet sibi vniuersitas, si negligentiam in iis eligendis commiserit.

§. XII.

Quum vniuersitas obligatur, non solum ad bona communia, sed etiam ad praestationes, a singulis faciendas, erit respiciendum. Singuli utilitatem communem promouere tenentur. Hinc arca communis euacuata, ad collectas recurrendum, a) ut quodus membrorum offerat aliquid, usque dum, quae exigitur, summa fuerit completa. Sed si haec via non arrideat, bona oppignorationi exponuntur communia, tam suffragante imperante, quam singulorum membrorum, aut eorum consensu, quibus a singulis data est communem utilitatem promouendi potestas. b) Tutius vero proceditur, si in pignore constituendo singulorum membrorum aequa ac su-

B 2

perio-

a) BERG. *Oecon. Iur.* l. 3. t. 2. not. 2. cui accedit HEROLD. in tract. de iure ratif. p. 47. GAIL. 2. obs. 72. n. 13.

a) KLOCK. t. 1. conf. 20. n. 192. IASON. in l. 4. n. 20. ff. de re indic.

b) IAC. LEBLEV in tr. de succ. princ. all. 1.

perioris adhibeatur consensus. Effectum producit deinde meliorem, remouentur exceptiones, quae inde enasci possent. Optimam vero utilitatem praestat, si oppignoratio in modum retrouenditionis ad tempus facta fuerit, vbi peracto temporis spatio praefixo, et solutione non facta, res oppignorata sine contradictione et exceptione in dominium creditoris transit.

§. XIII.

Bonorum vniuersitatis non minus tunc quoque ratio habetur, quando hypotheca expressa in illa constituta non fuerit, siquidem vniuersitas debitum contrahens illud restituere tenet. Si non habeat in arca communi, bona illius debent vendi, et ex pretio inde redacto creditori satisfieri. ^{a)} Itaque ad alienanda bona vniuersitatis hypotheca expressa non semper opus esse videtur.

§. XIV.

Duplicis esse dicunt DD. alienationem generis, vbi res pro re traditur, aut res pro pretio exhibetur, hoc venditio, illud permutatio audit. Hoc et vniuersitati licere, quis est, qui dubitet? Quum omnis generis contractus celebrare possit; ea omnino rem priuatam pro re communi acquirere potest, attamen et hic attendenda sunt omnia, quae supra iamiam adduximus. Nouus possessor priuatus concessione superioris tutum se reddere debet, si tranquillus iuribus frui cupiat, quia in hac acquisitione eadem est ratio, ac in emtione cum vniuersitate celebrata.

§. XV.

^{a)} MARANT. in spec. aureo, Part. 6. d. exec. n. 51.

§. XV.

Hanc sequitur alienatio, vbi res pro pretio in alterius transit dominium. Haec emtio venditio proprie dicta consensualium species est contractuum, et hinc sequitur contrahentium adesse omnium consensum, eumque expresse declarari debere. Res vniuersitatis alienanda ad singulos pertinet; ergo requiritur, vt singula conuocanda sint vniuersitatis membra, ad declarandum consensum in alienationem, et praestanda alia, quae hunc contractum perficiunt. Siue itaque sit voluntaria alienatio, siue necessaria, necesse est, vt subsecuto membrorum consensu, et prae primis imperantis quaeratur adprobatio, delato ad eum statu causae, intercedente supplicatione, vt adnuat petitis, et auctoritatem suam negotio gerendo interponat. Pro ratione rei autem princeps simpliciter consentit, aut si ei visum fuerit, aliquid amplius in utilitatem vniuersitatis adiicit, et hac de causa rescribit, quod implere partes tenentur. Alia communiter adhuc recensentur requisita in venditione rerum vniuersitatis necessaria, scilicet vt etiam iuramentum praestent, quod credant, talem alienationem utilem esse ciuitati; porro, vt iudex, causa cognita, decretum interponat. a) Sed haec omnia nisi hodie ab visu plane recesserint, infrequentia sunt, et validus est emtionis venditionis contractus, ab vniuersitate celebratus, si, quae supra memorauimus, rite obseruata fuerint.

§. XVI.

Attamen licet contrahere quocunque modo concessum sit vniuersitati, donando tamen nemo priuatorum aliquid ab

B 3

illa

a) STRYCK. *diss. d. alien. rer. ciuit. c. 4. n. 79. et 123. sqq.*

illa valide acquirere potest. *a)* Propterea modus donationis voluntariae et simplicis in transmutatione bonorum vniuersitatis cessat. Haec sententia nobis arridet potissimum ex sequentibus, quia *1)* vniuersitates semper minoribus comparantur, minore vero donare prohibito, etiam vniuersitas prohibita censetur. *b)* *2)* Vniuersitates ceu minores nunquam, nisi melioratio euenire possit, *c)* valide agere possunt. Donatione res alienatur sine receptione, seu rei alias, seu pretii; ergo non meliorantur donantes, hinc concludimus ad vniuersitates. Versa tamen re, vniuersitas vtique donationis et omnis tituli lucrativi capax est, vti ex testamento, legato etc. locupletior fieri potest, quo in actu beneficio piarum causarum perficitur. *d)*

§. XVII.

Negare vero nemo poterit, vniuersitatem, quum vendere potest, etiam bona in solutum iure dare creditori, omnibus tamen obseruatis requisitis, quae in venditione allegauimus.

Vnum

a) LOSSAEVS de iure vniu. P. III. c. II. n. 2. 3. seqq. diff. HEROLD. tr. all. p. 109. et vniuersitatem donare posse putat, si membra omnia conuocata consensum suum declarauerint. Consentient huic NATTA conf. 162. SVRD. conf. 49. CRAVETT. conf. 851. sed haec omnia, quae ibi adducta reperies, commode intelliges de donatione remuneratoria, id quod nec nos negamus.

b) L. 22. C. de pactis. LOSSAEVS de iure vniu. P. III. c. 10. n. 30.

cc) HYBER. praelect. iur. ad tit. ff. d. auctorit. et consensu tut. et cur. n. 3.

d) L. 8. C. de hered. insti. L. 25. §. 2. ff. de acqu. hered. LOSSAEVS d. tr. P. IV. c. I. tot.

Vnum vero idemque est, an res vendatur, et creditor premium accipiat, aut si rei valor debitum exaequet, bona sine praeuia venditione ad creditorem perueniant.

§. XVIII.

De bonis priuatorum, quorum in rubro mentionem fecimus, dicere hic non attinet, quum quisque facilis intelliget, per bona priuatorum nos intelligere ea, quae bonis publicis sunt opposita, siue quae in patrimonio singulorum existunt. Sequitur nunc, vt ad alteram meditationis nostrae partem transeamus, vbi dispiciemus paullo accuratius, quatenus ius reale in bonis vniuersitatis debitricis constitui, vel ea vendi possint. Rubri memores potissimum verba faciamus de curiis, quum de iis non alienandis communis fere omnium

DD. sit sententia.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

§. L

Alteram nunc aggressuris partem, tractationi de curiis potissimum dicatam, pauca de earum origine et differentia praemittere visum est. Curiae Romulo debent originem, qui populum in triginta diuidit partes, quas curias propterea, quod tunc Reipubl. curam per sententias expediebat, appellabat. *a)* Quae conuocatae in campum martiuum condendarum legum ferebant suffragia. Hinc curiata comitia, leges curiatae. *b)* Successu temporis ad magistratum ordines transiit haec denominatio. *c)* Deriuata postea non minus fuit ad loca curiarum appellatio, in quibus curabantur res diuinae, vel humanae, sicut Hostilia, Pompeja, Iulia. Inde curiales, seu curiones, *d)* ad curam pertinentes, qui regebantur autoritate maximi decurionis; *e)* Idem obtinuit significatus in municipiis, et coloniis, vbi sumebatur curia pro loco, in quo consilium habebatur publicum, *f)* quorum curiales decuriones nominabantur. *g)* Qui omnia munera sustinere coge-

a) L. 2. in pr. ff. d. orig. iur.

b) L. 2. ff. d. orig. iur. DIONYS. HAL. Ant. Rom. L. 4. c. 24. p. 216. STRYCK. in praeogn. iur. vniu. c. 1. §. 3. p. 2. ROSIN. L. 6. Antiq. c. 2. sq.

c) L. 3. ff. quod cui. vniu. nom. L. 38. §. iudiciis ff. d. poenis.

d) CALV. Lex. Iur. voce: curia.

e) GOTHOFR. ad L. 18. §. 10. de vac. mun.

f) L. 3. ff. quod cui. vniu.

g) L. 12. C. d. episc.

cogebantur; inde oblatio curiae. b) Hoc tempore sumimus curias pro aulis, imo etiam pro iudiciis superioribus Imperatoris, Principum, Papae &c. Eadem appellatione hodie adhuc eminent curiae feudales, *Lehns-Curien*, i) et curiae prouinciales, vbi curiae dicuntur, tam membra, quae ea componunt collegia, quam locus, vbi confidere consueta sunt. Quemadmodum vero olim iamiam curiae, certam populi partem significantis, nomen ad loca deuolutum est, vbi populum curantes conuenere; ita et hodienum eae domus ciuitatum aequae ac oppidorum omnium magistratum sessionibus, aut deliberationibus, aliisue actibus ciuium inseruientes, praefulgent eodem nomine. Maioribus nostris, maxima fortitudinis, sinceritatis, et aequitatis summae, vndique corruscantibus laude, nullas fuere legimus curias, sed eos sub dio ad morem Romanorum primorum conuenisse, de salute publica atque communi deliberaturos. Crescentibus deinde opibus, extruxerunt communibus impensis domos, quo commodius conuenire, et coeli tempestate haud impediti, ab eaque tuti, curatius animum ad res pertractandas adplicare possent, k)

C

§. II.

- b) Quia conditio tam ratione laboris quam reddituum cepit pessima existimari, ita, vt multi fugerent curialia munera, et collaborentur curiae hominum penuria; THEODOSIUS statuit, naturales liberos curiis deditos legitimos fieri, vt hoc praemio plures allicerentur.
- i) Pertinent huc pares curiae, quorum in *Jure Long.* mentio fit, etiam suo modo feuda in curte et extra curtem domini.
- k) Vid. SPELMANNI glossar. voce: *campus*. HERTII dissert. de *LL.* ex iudicis vet. germ.

§. II.

Ex origine colligi posset, domos has, in Campi Martii locum suffectas, solum iustitiae administrationi dicatas esse debere. a) Seruatur hoc adhuc hodie in ciuitatibus imperialis aliisque rite ac bene ordinatis et politia sua celebribus urbibus, vbi curiae antiquam cum gloria referunt imaginem, et iustitiae templa, in quibus Senatores fideles illius sacerdotes iure salutantur. Quantum autem ad minora oppida, negari non poterit abusum et hiantem auri cupiditatem earum splendorem maximopere non raro obfuscare. In non paucis enim inuenies, adhaerere curiis ius cereuifiam vendendi, peregrinantes recipiendi etc. Quid? quod leues et legibus non permissas saepe artes excolentibus, e. g. Seplaſiariis, Chironomis, Neuropaſtis, praefigiis ludere ſcientibus, et aliis his ſimilibus, conceditur hominibus, vt prope locum, vbi Patres Conſcripti SCta edunt, iusque tribuunt, ludibria libere dato foenore exerceant. Nec minus a priftino curiarum uſu et in eo alicubi receditur, quod tabernae inſtar, deferuant mercatoribus, dum pileorum artifices, pelliones, pannifices ibi suas venales exponunt merces. Quorundam quidem locorum ſtatū conſiderato illud vitio verti non posset, fi id tantum intendatur, quo ſalubri ratione ex redditibus utilitas publica promoueatur, illudque euitetur, quo minus reliquis poffimum exemplum praefeat. Sed dolendum omnino curias has ſaepius saltationibus conuiuarum nuptialium, omnibusque eorum excessibus Venere et Baccho excitatis, inquinari. Ita corrumpi incepit uſus curiarum, quorum origo et destinatio alio, plane contrario, omnino ſalubri,

a) Cic. lib. 2. Rhet.

bri, nituntur fine. b) Quae tamen si species experientia confirmata, idem in cauponis, pagisque licere inuenies.

§. III.

Detecto igitur curiarum abusu, et discrimine hodiernarum et Romanarum, inquiramus in iura, quibus nihilominus nostro adhuc pollent aeuo. Consistunt vero, quantum succurrit, in vacatione ab omnibus oneribus, a) siue sint regalia, Herren-Gefälle, siue ciuilia, bürgerliche Abgaben. Pax Burgenfis eas tutas praestat. b) Exercent iura hospitii, et diuersorii, Garfütche, vinum cereuisiamque, Bier- und Wein-Schand, salem, Salz-Rasten, panem carnemque, et his similia vendendi.

§. IV.

Curiae itaque minorum vrbium, de quibus princeps nobis est quaestio, sunt domus in patrimonio vniuersitatis urbanae constitutae, tam exercitio iurisdictionis destinatae, quam certis iuribus atque priuilegiis praeditae ad utilitatem yniuersitatis, siue ciuitatis, promouendam.

§. V.

Per domos definiuimus curias, non per loca. Alias ubiuis, et quisque locus, vbi senatores conueniunt, consultantes, curia esset. Sed intelligimus per curias aedicia huic confessui dicata.

C 2

§. VI.

b) MANZ. patroc. debit. depaup. dec. 3. qu. 4. n. 138.

a) TABOR. oper. vol. I. p. 106. n. 111.

b) IOVIUS L. 25. hist. pag. 89. BESOLD. thes. pr. verb. Burgfriede.

. VI.

Non deficiunt argumenta, ob quae iudicari posset, curias existere in patrimonio senatus; Dum dicuntur 1) Rathhäuser, quasi ad senatum pertinerent, 2) et senatus confessus ibi haberi solet, in cuius gratiam partim exstructae sunt. 3) Senatus de illis adhibitis tribunis plenarie disponit. 4) Frustratus senatus percipit, 5) reparationem earum curat, 6) eas locat, et sic plura. Verum enim vero, si perpendamus curias a curando dictas esse, et per illas domos intelligi, vbi salus atque incrementum ciuitatis promoueri solet, vel certe debet, optime potest comprehendendi, quid sibi uelit *ein Rathhaus*, curia, et *ein Rathshaus*, aedificium, quod in patrimonio senatus est. Nihil deinde probat, quod senatus ibi conueniat; nam hunc in finem ab vniuersitate exstructae, et ita aptatae sunt, vt actus iudiciales expediri, et vniuersitas tota, si requiratur, congregari possit. De illis vero non tanquam domini, sed vt administratores disponunt; hinc semper tribuni adhibendi sunt, a) tum in ineunda locatione iurium, antea dictorum, quum, si aliud quid disponi debet, quod reparationem aut conseruationem spectat, cui oneri semper suggerit vniuersitas sumtus. Sumtus semper cadunt in dominum. Quod vero quidam ex illis eapiant senatores fructus, haec ad est ratio. Senatoribus pro studio, quod in curam Reipubl. impendunt, honorarium debet vniuersitas. Quod vt eo commodius ad eos perueniat, assignari illis solent quidam redditus, ad communitatem pertinentes, vt *Stätte-Geld*, *Pflaster-Geleite* etc. Sic etiam quidam curiarum redditus aliis praestationibus, quas communitatis nomine senatus exhibere debet,

a) *Lil. DE LEYSER Spec. ad ff. CXXXI. med. 2.*

bet, destinati sunt; hinc non ex dominii iure ad illos perueniunt. Propterea si vel haud cultae ruinosae euadant, aut vetustate corruant, vel incendio deleantur, sumtibus ciuium semper restaurantur, et reficiuntur, qui, si non sufficient, collectis extraneorum suffulciuntur atque augentur. Sic vniuersitas, sentiens incommodum, casum fortuitum patitur, quem regulariter fert dominus. Hinc in sententiam abire trahimur, curias nostras in dominio ciuium esse. Diximus quidem superius, domino territoriali competere dominium eminens in omnia vniuersitatis bona; hinc obiici posset, curias etiam in dominio principis esse. Sed respondemus, non sequi, res esse in eius dominio, qui consentire debet in earum alienationem; alias tutor existeret dominus rerum pupilli. Dominium, quod principi conuenire asseruimus, non sicut in feudis est comparatum, ut princeps ob earum concessionem seruitia aut alia inde capiat incrementa, quin potius nihil ex illis percipit, cum ab omnibus solutae sunt oneribus Principi praestandis, recurrentque nunquam ad principem, quum vniuersitas nunquam esse definit. Dominium ergo principis in eo solum consistit, ut tanquam dominus prouinciae propter adductam rationem politicam instruētus, sciat, an alienatio rerum communium ita fiat, ut vires ciuium seruentur, illis vero et potissimum cursui iustitiae non noceatur. Quam ob rem consensus eius requiritur. Remanet ergo dominium curiarum penes vniuersitatem.

§. VII.

Distinguuntur ab aliis dominibus, quae in dominio vniuersitatis sunt, dum exercitio atque actibus iurisdictionis destinatae sunt. Hoc vnicum notionem adfert, ut statim dominus, in quibus confessus senatorum haberi solent, intelligantur, vbi curiae nominantur.

C 3

§. VIII.

§. VIII.

Ad accidentalia vero pertinent priuilegia, illis attributa, quorum vniuersalia et particularia sunt. Inter vniuersalia referuntur pax Burgensis, ^{a)} et immunitas ab omni censuum genere. Cetera vero supra narrata pro ratione loci augeri et diminui possunt. Quam ob rem in omnibus oppidis paria atque eadem iura curiis concessa non inueniuntur.

§. IX.

Rationem, cur impetrauerint curiae haec beneficia, iam adiecimus, scilicet quo aliquid lucri ex illis capiatur, ad utilitatem vniuersitatis promouendam, cuius maxima ratio tunc habetur, si sine incommodo singulorum aliquid ex re communi desumi potest, ad sustentanda ac subleuanda onera, ab vniuersitate praestanda, quae etiam vere, ut dictum fuit, impenduntur.

§. X.

Incidit, et ad rem facit quaestio, vtrum allegata iura curiis, realia tanquam, sint adnexa, an vero senatui competant, vt de illis ex placito disponere atque de curiis remouere possit. Ita videretur, quia, ut diximus, senatus locat atque concedit alii usum earum. Quapropter credi posset, haec iura competere senatoribus, qui eis vti quoquo modo possint; attamen administrationis officio, non dominii iure, hoc agunt, ut iam monitum fuit. Sed videamus iura separatim, an non ex eis ipsis deduci possit, per se esse realia, nullo respectu ad curias facto. **Ius hospitii** rebus adhaerere necesse est, dum 1) ad possit

^{a)} BEYER. *delin. iur. Germ. L. I. c. 21. §. 6.*

possessorem transit, 2) ne quidem interitu rei exspirat, sed flammis, aut alio casu deleta, remanet, et restaurata rursus idem exercet sine renouatione. 3) Possessor caupo fit per possessionem rei hoc iure gaudentis, res e contrario non caupona fit, si hic vel ille possideat. Si hoc esset, ius hospitii exspiraret cum persona, sed nunquam exspirare certo certius est. Alterum ius cereuisiae atque vini venditionis plerumque adnexum est, et prope modum inseparabile, adeo ut quaedam diuersorum et cauponarum ita sunt priuilegiatae, ut coactio- nis iure fruantur. a) Vacationem ab oneribus priuilegium reale esse, ex eo facile perspici potest, quia vniuersitas per se non gaudet immunitate, sed a principe intuitu rei impetravit. De pace Burgensi inquirere superfluum foret, cum sine locis in telligi nequit, et qualitatem eorum potissimum respicit. Quae cum ita sint, nemo dubitat, priuilegia haec omnia esse rea lia. Hoc concesso, diuidi vel separari nequeunt, nec senato res hoc ius huic, illud alteri separatim concedere valent. Sed omnia sine disiunctione et separatione soli curiarum con ductori locare debent, nec a curiis auferri possunt.

§. XI.

Res possideri potest ab uno vel a pluribus; hinc omnia, quae possident aut socii aut collegia, aut demum vniuersitates, bona, et quidem communia, appellanda sunt. Curi ae nostrae ita comparatae sunt, vt non solum in possessio ne sint, sed etiam reditus praebeant, et statum eorum, in quorum dominio sunt, meliorem reddant. Merito ergo ad bona communia referendae sunt, ita tamen, vt in com mercio esse credantur, dum nullibi illi exemptae sunt.

§. XII.

a) BEYER. *delin. iur. Germ. L. I. c. 17.*

§. XII.

Bona si vni aut pluribus tanta non data sunt, quanta ad propriam requiriuntur necessitatem, aliorum bona in adiutorium petuntur. His impetratis, propria ad securitatem adiuuantis obligantur, in quae mediante iudice ius acquirit. Hic si repetit sua, alter tamdiu tenetur ad praestandum, quod debet, quamdiu aliquid in bonis habet, inter quae nulla attenditur distinctio. Quique igitur sint, qui aliorum indigere ope, hac obligatione obstricti sunt.

§. XIII.

Nunc ex parte prima repetenda hic loci nobis praesupposita sunt, cum solliciti essemus, quomodo vniuersitas restituere debeat, quod contraxit atque accepit. Ibi vidimus, quo modo obligari possit, nunc quo modo soluere debeat, ostendamus. Praemissus docet §. debitorem ex omnibus, quae sua sunt, nullo discrimine obseruato, satisfacere debeare creditori, cui praeterea in O. P. S. R. relictum est, ius eligendi ex illis, quaequa potiora videantur. Idem ius obtinet in vniuersitate debitrice, a) quae bona sua promiscue offerre tenetur, si alias soluere non valet. b) Species igitur quae-

-
- a) Nullo speciali iure in mutuo vtitur *I. nihil. 5. ff. ad SCtum Maced.* atque non secus ac quilibet aliis contrahens fidem contratus seruare debet, *BUTIGELL. ad l. 27. ff. de reb. credit. n. 12.* et plura addit *HEROLD. in tr. de ratif. p. 205.*
- b) In horum distractione necessario requiri subhastationem communis DD. sententia est, quia fine decreto alienari aut locari non possunt, sicut in rebus minorum, quibus aequiparantur, quod statuit post *BART. BALD.* aliosque DD. *PINELL. in l. 2.*

quaedam excludi nequeunt, cum omnibus bonis in genere tenetur. Deduximus, curias esse speciem bonorum vniuersitatis; hinc ex illis solutio omni iure peti potest, et, hac non facta, executioni atque immisioni, tandem subhastationi subiacent, si creditor arrideat, illas pro obiecto executionis eligere, quod iuxta O. P. S. R. illi licet ubi tamen non negamus, si commodam aliunde solutionem accipere queat creditor, ad venditionem curiarum non esse deueniendum.

§. XIV.

Varia sunt, quae nobis hic, quibus sententia contraria stabiliretur, obiici possent, non tamen eius momenti vindentur, ut ipsorum ratio haberi debeat. Ex redditibus bonorum vniuersitatis, et curiarum solui debere, dici posset, quum in curiis potissimum ius reale constitui nequeat, siue per expressam, siue per tacitam hypothecam. ^{a)} Porro, loca exercitio iurisdictionis ex voluntate principis destinata, in priuatorum dominium conuerti non posse, quin imo maximo esse ciuitati opprobrio, si illis curia fuerit adminta, et hanc ob causam singulos quosque excutiendos esse, antequam ad bona vniuersitatis singulari priuilegio munita, et in primis ad curias

D per-

C. de resc. vend. P. II. c. 2. n. 25. 26. Post. de subhast. insp. 3. c. 4. n. 1. 2. 3. SALGAD. in labyr. credit. P. III. c. 4. n. 1. 2. et seqq. NICOL. in proc. indic. P. III. c. 9. n. 5. FAB. de mont. de emt. vendit. 5. quaest. princ. n. 83. 84. seq. PEREZ. ad C. tit. de fid. et iur. hast. fiscal. n. 1. MONTAN. de tut. c. 33. n. 60. seqq. MONTII de tac. et ambig. L. 4. tit. 6. n. 31. SVRD. conf. 28. n. 82.

^{a)} STRYCK. in diff. all. c. 3. n. 2. 3. et c. 5. n. 66. MARANT. in spec. aureo P. VI. de execut. n. 51.

perueniri queat. Sed in promptu est, ad quoduis momentum responsio. Posset quidem executio fieri in redditus, sed electioni creditoris locus relinquere debet, praesertim, quum debita ita sint comparata, ut post longum demum temporis spatium non sine exiguo creditoris detrimento solutio possit contingere. Nec adeo expediti iuris est, ius reale in curiis constitui non posse, siquidem accedente principis consensu b) hoc etiam locum inueniet, quum nihil obstet, rem in dominio existentem consensu eius oppignorari vel alienari posse, penes quem summa est in republica potestas. Nec cuiusdam ponderis est, quod circa exercitium iurium in curia instituendum mouetur dubium. Curiae priores non sunt vel antiquiores iurisdictione. Apud TACITVM legimus, veteres Germanos iurisdictionem exercuisse non in curia, sed sub dio, nec ius germanicum antiquum curias nouit. Pro lubitu constituebatur in loco quodam iudicium. Hunc immutari potuisse, quis est, qui dubitet? Locus eo ipso definit esse priuilegiatus, et curia nequit appellari, si iudicium amplius ibi non constituitur. Locus autem ipse, vbiunque ille sit, quem iudices sibi eligunt, ad iurisdictionem exercendam est idoneus. Ab initio itaque Germani iurisdictionem sine domo priuilegiata exercebant. Postea vero auctis opibus ex re vniuersitatis videbatur, ut curiae constituerentur, priuilegio principis ornarentur, et quedam illis iura assignarentur specialia, quae nihil conferebant ad ipsum iurisdictionis exercitium. Nostra sententia amplius firmatur per mores hodiernos, vbi in pagis directores iudicii non semper domum certam habent, in qua iurisdictionem exerceant, sed conuocare

b) Et hoc ipsum fatetur STRYCK. alleg. diff. c. 3. n. 21. 22. seqq.
PAVL. DE CASTRO ad L. 137. ff. de V. O.

care possunt scabinos, et litigantes, modo in hunc, modo in alium locum, vti ipsis visum fuerit. Opprobrium, quod ciuitati oriri posset ex alienatione curiarum, nihil iuuat, quum debitores ad peram et saccum excutiendi sunt, et exinde si bi ipsis imputabunt, si opprobrium sentiant; certe non apparet ratio, cur creditor hanc ob causam debitum amittere aut particularem solutionem cum maximo ipsius damno accipere debeat. a) Proximum videtur id esse, quod a solutione singulorum depromitur argumentum, et dubium non exiguum apparet, numne satius sit, singulos casas et lares relinquere debere, antequam curiae alienentur. Sed si paulo accuratius perpendere velis incommodum, quod omnes sentiant, si quilibet, aere alieno forsan iam satis laborans, nouum in se suscipiat debitum, ad quod extinguendum res familiaris damnum sentiat non exiguum, facile ab hac nobiscum sententia discesseris. Reipubl. et omnibus bene est, si singuli commodum sentiant. Nam vnum debet esse omnibus propositum, vt eadem sit utilitas vniuerscuiusque et vniuersorum. b) In oppidis superfluum videtur, curiam multis sumtibus exstructam habere et eam utilitatem non praestantem, quae respondeat opibus, quae in illam sunt impensa. Conueniant nunc alibi, et curiam creditor relinquent; exinde damnum non sentient. Interim, si singuli se offerant ad debitum exsolendum, curiam alienari non debere facilius dedero, et tunc necessitas, cuius rationem haberri debere iam monuimus, omnino cessat.

D 2

§. XV.

a) arg. L. 9. C. de solut. L. 41. §. 1. ff. de usuris.

b) CICERO d. off. L. 3. c. 6.

§. X V.

Sed graue videtur, quod nobis adhuc contra hanc sententiam regeri posset dubium. Notissimum enim est, in dominibus, quae in patrimonio vniuersitatis sunt, et ex quibus lucrum redire solet, perpetua quasi deprehendi debita non raro, ex quibus partem salarii accipiunt, qui officia vniuersitati praestant, vti clericus etc. Haerent haec tanquam iura realia perpetua in aedificiis publicis, et non nisi forte interitu ipsius rei, imo ne tunc quidem extinguntur. Nunc vero, si alienata fuerit domus, et in patrimonium priuatorum translata, ad quam refugium capere possent, qui ex re antequam vendetur, lucrum capiebant; hisce praeiudicium non leue, imo damnum ingens emergere videri posset. Ast verò non est, sed apparet illud tantum quandoquidem ideo hic non perditur. Vniuersitas omnis est obstricta ad soluenda salario iis, qui illi officia praestant. A singulis haec eroganda sunt. Hanc ob causam arcam communem parare solent ciues, vt habeant, vnde onera ciuitatis deponantur. Interdum separata habent bona, et tunc reddituum ex his partem destinant soluendis ministrorum publicorum salariis. Vbi demum fundus, vnde necessaria haec exhibitio defumi debeat, deficiat, pro quantitate opum suarum priuati contribuere obligantur. Adeoque quando res vniuersitatis alienandae veniunt, quid impedit, quo minus ad liberationem ab hoc onere vendendae rei procurandam, illud in priuati aedes transferatur, aut, si non sufficient, dubiaque sit securitas, plurium fundis imponatur. Si notius emtor illas cum onere recipere paratus sit, dubium omne cadit. Nihil enim inconsueti est, vt de domo, quam priuatus possidet, aliquid in utilitatem publicam conferatur. Videmus hoc in molendinis, aliisque in aedificiis, quibus inhaeret necessitas praestandi quotannis aliquid, quod vel a Magistratu, vel ab vni-

vniuersitate alias fuisse exhibendum. Si tamen debitum ita fuerit comparatum, vt, nisi tollantur haec onera, pretium, quod ex venditione rediret, non sufficeret; quid obstat, quod non auferantur, et inter eos distribuantur, quibus antea, quam habebant res communes ex proprio ipsorum patrimonio, eorum incumbebat praefatio. Commodum sentiebant, quum debitum contraherent; nunc soluant necesse est, licet exinde experiantur incommodum.

§. XVI.

Nulla praeterea habetur lex, quae priuilegium de non oppignorandis vel alienandis curiis ciuitatibus concesserit. Si hoc priuilegium curiis non datum est, ex quo capite defendi poterit, curiam tanquam partem bonorum, non obnoxiam esse executioni atque immisioni aut subhaftationi, vt caetera vniuersitatis bona in genere, sub quibus comprehenduntur.

§. XVII.

Surgeret nobis maxima adhuc ratio, si adducere vellemus, quod inclytæ Iureconsulti Facultati Lipsiensi iusta fuerit visa executio in curiam, iisdem ceremoniis, vt in alia domo, facta; qua propter nouissime pronunciauit, daß mit der Subhaftation billig zu verfahren.

§. XVIII.

Non deficiunt aliae ab arg. legum deductae rationes et en tria! Bona Fiscalia, Ecclesiastica, Feudalia alienationi necessariae subiacent, licet in maioribus adhuc praedita sint iuribus quam ciuitates. Ob aes alienum res fiscales praesente fisci procuratore seu Camerae Commissario, mediante subhaftatio-

D 3

ne

ne et pro pecunia parata alienari possunt. a) Ecclesiastica summa vrgente necessitate, imo nonnunquam siadente vtilitate, accedat modo superioris consensus, alienantur. b) Feudalia, ob debita hypotheca in feudum munita legitime sub hasta, imo etiam ex libera voluntate, si dominus directus consensum praestiterit c) vendi possunt. Si itaque, accedente superioris auctoritate, haec bona, quae amplissimis omnino perfruuntur priuilegiis, distrahuntur; quid obstat, quo minus idem concludamus de curiis, bonis pa:illo ante recensitis maxime similibus, imo aliqua ex parte iis adhuc inferioribus.

§. XIX.

Quam itaque ex his, quae adduximus, satis appareat, cu-
riam alienari posse, nunc paucis adhuc dispiciendum erit,
quae vel in alienatione ipsa vel post eam obseruari debeant.
Sed antequam ad haec nos accingamus, respondendum erit
adhuc ad duas, quae assertioni nostrae factae sunt, obiectio-
nes. Prima desumpta est ex §. 6. I. de rer. diu. Sed si modo
philosophiae ICtorum Romanorum, illiusque reipublicae ra-
tionem habere, et nostra tempora aspicere volueris, ubi am-
plius res extra commercium non inueniantur, sed omnes, li-
cet non semper solo priuatorum ausu, alienari possunt; a)
faci-

a) BEYER. *del. inr. ciu. ff. de iure fisci* n. 7.

b) MEV. *Part. IX. dec. 6.* WOLFF. *instit. iurispr. eccles.* L. u.
c. 3. §. 7.

c) I. F. 5. II. F. 34. 55. GvDELIN. *comment. in libr. feud.* P. IV.
c. 2. n. 5. add. O. P. S. R. *ad tit. 40. §. 1.*

a) THOMAS. *ad STRAVCH.* VI. 5. p. 61. seqq. HVBER. *prael. de*
rer. dimis. n. 9.

facilis se exhibebit tum ex Romano, tum ex hodierno iure responsio. Altera depromta est ex benevolentia principis, qui nonnullis in vrbibus sumtus ipse ad aedificandas curias donauit. Tunc, si hoc fuerit probatum, propter debita ab vniuersitate contracta, curiam alienari non posse facile concedimus, nisi ipse princeps consensum eo impertire decreuerit.

§. XX.

Nihi lominus tamen beneficii competentiae ciuitatibus, vniuersitatibus, rebus publicis, earumque administratoribus ex DD. opinione concessi, a) ratio erit habenda? Consentiant omnes, ob id tantum relinqu debere, vt inde status vniuersitatis conseruari possit, et hinc residuum aliquod seruetur in area communi pro reparandis moenibus, si qua sunt, reficiendis pontibus, molendinis, aquagiis, similibusque, vt et pro erogandis stipendiis, archigrammateo, scribis, ministris publicis, aliisque operibus publicis subeundis. b) Sed, quum hoc solummodo attendendum sit, si vniuersa bona auferantur subhaftatione fine dubio cessat, si quaedam restant, ex quibus ea, ob quae hoc beneficium datum est, praeberi possunt. Multo minus locum inuenit, si sumtus non ex re sub hasta vendenda hactenus desumti fuere. Ciuitas ergo hoc petens probare tenetur, primum, eam impendisse quosdam curiarum redditus ad ysus publicos; Deinde, si illi remaneant quaedam bona, minime

a) BEYER. *del. iur. ciu. in inst.* p. 3. 248. CARPZ. *P. I. const.* 32. *def.* 15. - 19.

b) Secund. MANZ. *in patroc. debit. decad. 3. q. 4.* 138. seqq. CARPZON, *in Aesyl. debit. posit.* 48. *P. 3. decis.* 278. SALGAD. *in Labyr. credit.* *P. I. c. 24. n. 30. seqq.*

me ad hoc beneficium, illam admittendam esse, per se fluit, vtique cum O. P. S. R. ad Tit. 52. §. 3. illis solum hoc priuilegium concedat, qui tam aduersae fortunae casibus quam sua non culpa bonis lapsi sunt, quod neutrum hic applicari poterit. Non tamen negandum, si e. g. sine redditibus, quae ex curiis redire possunt, nec salus ciuitatis nec iustitiae cursus asseruari queat, ciuitatibus aere alieno laborantibus semper aliquid relinquendum, ex quo, si aliunde non habeant, sumptus maxime necessarios desumant.

§. XXL

Quo rubro nostro ex toto respondoremus opus esset, vt etiam de aliis vniuersitatis dispiceremus bonis, et videmerimus, quid iuris obtineat, si executio in illa fieri, aut eorum venditio sub hasta demum subsequi debeat; Sed cum supra iam deduximus, Vniuersitatem nullis praecipuis frui iuribus, in debito aut mutuo, et priuilegia, quibus in bonis suis gaudet, realia esse, totam rem absoluere posse videmur, si dicamus, quod eodem procedendum fit modo in singulis ciuitatum bonis, qui adhiberi solet in debitorum aliorum bonis. Hinc executio et subhastatio recte instituitur, quomodo in O. P. S. R. a) ordinatum legimus, et ratione solennitatum in praxi receptum est, licet obstatre videatur, quod vniuersitati e. g. in domibus ad braxandum, et aliis variis generis usum destinatis, ius coactionis der Zwang competit. Hoc enim priuilegium subhastationem impedire non poterit, sed principis accedente consensu aequa ac alia iura realia rebus inhaerentia permanere, et ad quemcunque possessorem transire poterunt.

§. XXIL

a) ad tit. 50.

§. XXII.

Nec inquiri meretur, coram quo iudice expedienda sit subhaftatio. Nam liquet, eam institui debere coram iudice ciuitati competente. Ciuitas autem vel propria iurisdictione pollet, schriftsäsig, aut praefecti, amtsäsig, aut priuati iurisdictioni, vti nobiles, ciuitates e. g. Lipsia, Norimberga etc. subiecta est. Si Schriftsässia est, ipsa hunc actum celebrare nequit. Nam quum pars est, iudex esse non valet. Hinc alii iudici per viam commissionis a principe delegari solet. Si Amtsässia est, praefectus peragit, in cuius territorio est sita. Nec pertractare iuuat, qui licitari possit, an etiam membro ciuitatis, alii communitati, aut rustico liceat? Omnes admittendi sunt, qui in specie et expresse a lege non reperuntur prohibiti. Sic non arcetur membrum ciuitatis, nec alii communitati prohibetur, etiam si pagana esset, ergo et rustico patet licentia et licitandi et sibi acquirendi tam bona urba na in genere, quam curias in specie, si modo iura ciuitatis impetraverit.

§. XXIII.

Notissimum est, vniuersitatibus, vti minoribus et pupillis competere beneficium restitutionis in integrum. a) Quaestio hinc oriri posset, an ciuitas post subhaftationem curiae factam hanc reluere valeat? Si alienatio ipsa in se non habuerit vitium, id est, si consensus superioris, decretum iudicis, et, ex communi DD. opinione, subhaftatio accesserit, b) et

E

omnia,

a) L. 22. §. 2. ff. L. 4. C. quibus ex causis mai. L. 3. C. de iure reip.

b) BERGER. ad Ord. Proc. Sax. tit. 39. obs. 7. n. 6. WERNH. select. obseru. 210. LAVTERB. colleg. ff. ad tit. d. reb. eorum, qui sub tut. tb. u.

omnia, quae ad hanc requiruntur, obseruata fuerint necessaria, vniuersitatem hoc beneficio destitui, certo apparet ex eo, quis per subhastationem eiusmodi iura et beneficia extinguuntur. c) Fisco quidem speciale quid concessum est, ratione spatii 20. dierum, si quis pinguiores conditiones offerat, d) sed fisci conditio melior esse videtur quam ciuitatum. Igitur ad has fieri nequit applicatio, nisi forte iura fisci impetrauerint.

§. XXIV.

Sunt haec praecipua, quae in praesenti, quantum per angustiam temporis licuit, de bonorum vniuersitatis et praecipue curiarum alienatione, proferre licuit capita. In eo maxime occupatum fuit studium nostrum, vt curias alienari posse demonstremus. Singularia quaedam erant monenda, quae circa alienationem earum obseruari debeant; pleraque alia, quae iura nostra expresse praescribunt adhibenda in venditione bonorum priuatorum, etiam hic locum sibi vindicabunt, quae tamen studio praetermisimus, ne nimis vulgaria et notissima iamiam tractare videreimur. Quantum vero a nobis praestitum fuerit, aequo L. B. iudicio relinquimus.

c) L. 5. C. de fid. et iure hast. fisc. CARPZOV. L. 4. resp. 1. n. 5.
STRVV. exerc. 23. th. 89.

d) L. 4. C. de fid. et iure hast. fisc.

COROL-

COROLLARIA.

I.

*Non dantur hodie res extra commercium, uti iure
Romano.*

II.

*Singula uniuersitatis membra non sunt excutienda,
donec communia bona supersunt.*

III.

*Collegia possunt esse licita sine approbatione superio-
ris.*

IV.

*Non potest quis pro lubitu semper iuri ciuitatis renun-
ciare.*

V.

*Quae constituuntur a collegiis de rebus suae artis,
non in vim statuti, sed pacti valent.*

VI.

*Senatus sine consensu ciuium non potest elocare pecu-
niam communem.*

CLARISSIMO
DOMINO CANDIDATO
S. D.
P R A E S E S.

Virtus se ipsam commendat. Praecone non
indiget. Haec in te conspicitur eximia,
tantaque, ut totus Ordo noster de tuo laetetur
accessu. Expectationem egregie vici. Con-
firmasti eam praesenti tuae eruditionis specimi-
ne, quod, proprio ingenio elaboratum, illibatum
tibi redde. Gratulor ergo, quos adspiras, de-
bitos praeclarae tuae Iuris scientiae dexterita-
tique, honores. Itaque, feliciter exantlatis Aca-
demicis laboribus, inconcussa fortuna quietus, am-
plioribusque, quae mereris, praemiis atque splen-
dore exornatus, fruaris, ex animo appreco.

Dab. Vitemb. d. Domin. Iubil.

MDCCXL.

